

Z T N O E Q.

P. 16

DISPUTATIO PHYSICA,

De

A N I M A I N
G E N E R E,

Quam

Divinâ adjuvante gratiâ, in illustri ac Regia Sveconum
Academia ad Salam sita.

S U B P RÆS IDIO

M. JOHANNIS L. STALENI,

Græcæ lingvæ ibidem Professoris celeberrimi, præceptoris,
fautoris, plurimum colendi.

*Liberalis exercitij causâ, publicè ventilandam &
discutiendam proponit.*

P E T R U S O L A I W I D B Y E N S I S.
N E R I C I U S.

*In auditorio Gustaviano ad ult. diem Aprilis horâ
à septima antemeridianâ.*

U P S A L I A E

Typis WALLIANIS, ANNO 1636.

Servio L. Christi

Magnificè amodum Reverendis & præclariss. Dominis,

Dn. LAURENTIO & Dn. LAURENTIO
PAULINO GUTHO, S. S. Theolo- & OLAI WALLIO, NEC. S.S. Theo-
giz & Philosophia Doctori ex- & giz Doctori celeberrimo, Regiæ
cellentissimo, amplissimæ dioce- & Academiæ Upsaliësis Professori
celos Stregnensis Episco- & Primario, utriusq; ibidē Eccle-
po dignissimo. & siæ pastori meritissimo.

U T E T

Reverendis, clarissimis & præstantissimis Dominis Magistris,
venerandi Consiliorij Stregnensis, Assessori-
bus spectatissimis.

N E C N O N

Reverendis, doctissimis & humanissimis viris,

Dn. LAURENTIO B. in Quinto pastori & preposito
Dn. JOHANNI LAURENTII, in Ivoltea pastori
Dn. NICOLAO PETRI, in Ekeby pastori
Dn. ERICO ERICI, in Torsilla pastori
Dn. JOHANNI BUSMONTANO, in Edzberg pastori

Vigi-
lantissi-
mo.

Dn. ANDREÆ, in Kumbla V. D. comministro
Dn. LAURENTIO JOHANNIS, in Aula
Diwla concionateri

2 Diligen-
tissimo.

Illis ut patronis summè observandis, istis ut meccœnatibus
reverenter colendis, his ut & ad unum omnibus, promoto-
ribus, fautoribus, benefactoribus, omni observantiae officio-
rumq; genere prosequendis,

Hanc disputationem Philosophicam dedicat & offert.

Author & Resp.

O
o-
ri
e-

DISPUTATIONIS
Dic
A N I M A,
Thes̄is I.

INtricatam & reconditam, nobilissimam tamen anima naturam contemplaturo: ejusdem non tantum ONOMATOLOGIA se offert, sed etiam PRAGMATOLOGIA.

II.

In ONOMATOLOGIA tria consideranda veniunt, anima ETIMOLOGIA sive vocis notatio, HOMONYMIA sive diversa acceptio, & SYNONYMIA sive varia appellatio.

III.

ETIMOLOGIAM quod spectat, est illa duplex (ut quidam volunt) Latina, anima à dictione ἀνέμος id est ventus seu spiritus, quia legimus Deum Adamo animam inspirasse, atque ita vox anima licet quoad originem græca, usu tamen facta est latina.

IV.

Græca, ψύχη vel à nomine ψύχεσθαι frigus sive refrigerium, vel à verbo ψύχειν refrigerare, post calorem recreare, hinc anima est quasi corporis quædā recreatio & spiritus causa in animantibus existit.

A 2

V. HO-

V.

HOMONYMIA quod attinet, vox animæ sumitur potissimum tribus modis, i. Pro halitu sive aëre, quo sensu Cic. ait animam ab aspera arteria exoriri. ii. Syncdochice pro toto animato, quomodo Gen. i. dicitur terra producat animam viventem.

VI.

iii. Accipitur pro forma substantiali, sive parte essentiali alicujus corporis naturalis quod informat, quæ significatio hujus loci est propria.

VII.

SYNONYMIA quod concernit, illa est triplex, latina anima, latine dicitur: actus primus, forma substantialis corporis animati, item fons omnium actionum, in corpore animato. Isorumq; animalium principium formale.

VIII.

Græca uncupatur ἡλέχεια, ab ἡλίῳ perfectum & ἔχει habere, quoniam anima est quædam corporis perfectio, quæ ei esse specificum latitum.

IX.

Hebræa, anima hebraicè ψυχή vocatur, quod in sacris literis & pro anima & pro spiritu usurpatur, hinc ψυχή refrigeravit refocillatus est, quia anima est quædam corporis refrigerium.

X.

Hæc de **ONOMATOLOGIA** pro instituto dicta sufficiant, sequitur **PRAGMATOLOGIA**, quæ duo præcipue complectitur i. Animæ Definitionem Realem ii. Divisionem sive distributionem.

XI.

Definitio Realis hæc recte salutatur: **Anima** est actus pri-

primus substantialis corporis physici organici vitam habentis potentiam. In qua duo spectanda sunt, genus & differentia.

XII.

Genus hujus, non est corpus aliquod subtile, ut aer, ignis, vel aliud quoddam, quemadmodum quidam statuunt. Nam i. Omne corpus & corporeum per se est in loco & in partes quantitativas divisibile, quae de anima negantur, ii. Si esset anima corporea, corpus esset in corpore, & duo corpora in uno loco, quod impossibile in natura esse constat.

XIII.

Nec accidens, sicuti temperamentum vel quid tale, accidens enim nec substantiae compositae, qualiter corpus vivens est, altera pars esse, nec primum omnium actionum principium, aut veram durarum substantiarum differentiam constituere possit.

XIV.

Sed actus primus, dicitur autem anima. i. Actus quia actuat & perficit corpus, constituendo illud in esse specifico, quoniam est ejus forma: dando ei perfectas facultates agendi nam est prima causa.

XV.

ii. Actus primus, cum ad excludendos actus secundos, sive operationes ab anima promanantes, tum quia in corpore animato, nullus actus est prior anima, est enim illa pars formalis substantiae: quae nihil aliud est quam actus primus substantialis.

XVI.

Differentia sumitur a subjecto, quod est corpus & quidem non quodvis. Sed i. Physicum quo excluduntur tam corpora mathematica & artificialia, quae ani-

anima non informat. Etsi hæc aliquando moventur, principium tamen motus non est internum. Sed externum ipsum videlicet efficiens; Quam formæ separatae, quæ quamvis sint actus primi substantiales, non tamen sunt corporis naturalis actus, nec informant.

XVII.

II. Organicum, nempe quod habet partes diversas figura, situ, distinctas, quo removentur corpora similaria inanimata, quæ non sunt organica. Hoc est prædicta certis & multiplicibus organis, quæ anima ut functiones plures simul & diversissimas possit obire, requirit.

XVIII.

III. Vitam habens potentiam, est quod sufficiens & potens satis est, ad operationes vitales edendas, adeoque sit instructum certis organis ad vitam exercendam aptis. Hisce verbis distingvitur anima à forma cadaverica, & alijs praeseferentibus, nescio quam organorum speciem, quæ licet habeant organa, sunt tamen inepta ad quemvis vitalem usum.

XIX.

Hactenus de animæ definitione Reali, accedit jam ejusdem divisio, quæ in vegetativam, sensitivam & rationalem vulgariter dividitur. Quæ divisio I. Non est in species oppositas, sed subordinatas, ita ut superior semper presupponat inferiorem: inferior potest tamen esse sine superiore, vegetativa absque sentiente in plantis: vegetativa & sentiens sine rationali in brutis animalibus: In homine vero omnes tres concurrunt.

XX.

II. Nec in species specialissimas: Sed in quandam specialissimam ut rationalem, & in quasdam sub-alter-

alternas, ut sensitivam & vegetativam. Has prædictas species tres esse probatur ex diversis animæ effectis & operationibus. Quot enim modis universalibus anima est principium radicale operationum vitalium, tot debent esse ejusdem species. Tribus modis universalibus est radicale principium vitalium operationum, ergo tres sunt ejusdem species.

XXI.

Propositio probatur, quia vita est propria animæ, quæ ut actus secundus animæ ut actui primo, perpetuo comes & socia est. Assumptio patet inde, nam vivit & homo & reliqua animalia, & plantæ sed singula peculiari modo.

XXII.

Plantarum vita ex nutritione, & cuique propria actione solum innoteat: Non vero sentiunt plantæ, animalium brutorum vita præter nutritionem & actionem, sensum quoque continet, & quælibet brutorum species, sibi propriam actionem habet: homo denique præter hæc omnia intelligit & ratiocinatur.

XXIII.

Tres igitur esse distinctas animarum species ex his colligitur, quæ quidam omnes in materia sunt, & corpus quod constituent, informant: earum tamen alia magis à materia absoluta, alia eidem magis immersæ. Quomodo autem in viventibus hæc species ad animam, se habeant: inter philosophos quæstiones moventur, haud ignobiles.

XXIV.

Quæritur enim, an in quolibet vivente sit una anima, an vero plures? Docent quidem, non solum in diversis specie viventibus animas distinctas esse. Sed etiam

etiam in eodem reperiri posse. Atque vero statuunt in quolibet vivente unicam tantum esse animam, eamque instructam omnibus inferioris animæ facultatibus, nec in homine esse tres animas, sed unam: quæ harum omnium virtutibus praedita sit, denominationemque à nobiliore facultate accipiat.

XXV.

Licet utraque hæc sententia, viros profundæ sapientiæ, præclaræquæ eruditionis defensores habeantur: Posterior tamen magis veritati consentanea videtur, nam cum cuiuslibet rei una essentia specifica & proinde una formâ sit: anima etiam quæ forma est, & essentiâ principaliter constituit, cuiusq; animati una erit.

XXVI.

Si enim plures animæ essent in uno corpore, essent etiam plura esse, & plures essentiæ specificæ, & ita in eodem composito essent plura individua, quod absurdum. Dicendum ergo quod in uno animato corpore, non possunt esse animæ plures una, quæ unum esse specificum largitur.

XXVII.

Est etiam superfluū animas multiplicare, cum anima una pluribus potentiis instructa, omnes vitæ gradus dare possit, & anima superioris gradus, ac nobilior, inferioris ac ignobilioris potentias virtualiter includat, non secus ac qua ternarius includit ternarium.

XXVIII.

Quæstioni jam declaratae succedit alia, non minoris difficultatis: An anima in toto corpore, pars ve-
ro in parte? An tota in toto corpore, & in qualibet
parte tota. Pro facilitiori hujus problematis cognitio-
ne distingvendum reor, inter animam tripliciter consi-
dera-

deratam, ratione i. essentie, ii. facultatum iii. quantitatis".

XXIX.

Primo, anima secundum essentiam est tota in toto corpore & in qualibet parte tota, quod sequentibus confirmatur rationibus, quarum prima ducta est ab absurdō: Si essentia animæ non adesset cuilibet corporis parti, sequeretur totum animal non esse animatum; enim partes omnes corporis, præter partem præcipuā cum animam non habeant, animatæ dici non possunt.

XXX.

Secundo desumpta est ex definitione animæ, quæ definitur: actus primus corporis organici ubi per organicum intelligitur illud quod varijs instrumentis est præditum. Hujusmodi est totum viventis corpus & non membrum aliquod præcipuum, quia cor, cerebrum possunt quidem dici organa non autem organica.

XXXI.

Tertia clara est ex operationibus animæ, anima enim non tantum in corde, cerebro, verum etiam in toto corpore, imo in singulis corporis partibus operationes suas exercet, quoniam omnes partes ejusdem nutritiuntur & augentur...

XXXII.

Secundo anima quoad facultates originaliter consideratas, est item in omnibus corporis partibus, cum ipsa sit facultatum illarum origo. Interim tamen non est ita subjectivè in omnibus partibus ut quævis cuiuslibet facultatis organon esse queat, sic visiva potestas est quidem in omnibus corporis partibus ratione originis: non autem ubiq; suscipitur tanquam in proprio organo.

XXXIII.

Recte igitur & eleganter Scaliger exer. 307. sect. 37. inquit:

quit: dubitare videris, an statuere queas memoriam esse
in omnibus corporis partibus; quin dico tibi intellectum
esse in pedibus. Una in nobis anima suis omnibus un-
dique stipata est potestatibus. Ubi vero instrumenta-
sunt, ibi exercet actum suum. Si enim oculus esset in
digeo videret digitus per oculum nulla accita à cerebro
potentia.

XXXIV.

Tertio, anima respectu quantitatis, quam per ac-
cidens habet, quum ad corporis extensionem exten-
sat; est tota in toto & pars in parte: quod tamen de ani-
ma materiali non rationali intelligendum venit. Hac
quia spiritus plane immaterialis, tota est in toto corpore
& in singulis corporis partibus tota sine tali ad mate-
riam extensione. Hac sunt quæ studio veritatis, bre-
viter de animæ essentia scribere constitui. Animarum
datori Deo Teroptimo Maximo sit laus, honor, gloria,
in seculis nunquam terminandis.

C O R O L L A R I A.

1. An Ens & essentia differant? D.
2. An Causarum tractatio sit Logica? Aff. L.
3. An à privatione ad habitum de-
tur regressus? D.
4. An Qualitates primæ, sint for-
mæ elementorū specificæ? N.

An

- An ex syderum observatione, 5.
quid certi prædici possit? Aff. D.
- An Antipodes sive Antichoto- 6.
nes esse rectè statuatur? Aff.
- An radij ab eodē luminosi pun- 7.
cto, longius continuati sint pa-
ralleli? Neg.
- An omnes virtutes, in hominē 8.
in hac vita cadere possint? D.
- An liceat bellum infidelibus in- 9.
ferre religionis propagandæ
causa? Neg.
- An amicitia inter pocula inita 10.
sit vera? Neg.

MORALE

Ex Thesi xix.

Doctissimi Respondentis,

Dn. PETRI VVIDBYENSIS,
Amici sui dilecti,

A Rgust unitas quamquam perfectio vires,
Stirpibus & brutis est Homo sepe minor.

Deducebas

LAURENTIUS FORNELIUS,
Poësos Professor publicus.

ALIUD

E St decus in sophicis animum exercere palæstris;
Quod frater cernens, das documenta tui
Ingenij belli, hæc dum disceptatio prodit.
Hinc eris & patrio flosq; decusq; solo.
Lætor & ex totis nuac tecum gaudeo venis
Optans ut sum tuus, te juvet ipse Deus*.

Fratri suo dilecto gratulabundus faciebas

LAURENTIUS WIDBYE NSIS.